

Az írat elektronikus
utóiratról készített másolat.

Alkotmánybíróság

1015 Budapest, Donáti utca 35-45.

Győri Törvényszék	
Érkeztetés módja: személyesen a bíróság felé kifejező postai e-mailben faxon érkezett	
Érkezett:	2022 JÚL 05.
Az ügyirat száma:	P.20.691/2018
Példány:	Mell.: db

Győri Törvényszék útján

elsőfokú ügyszám: P.20.691/2018.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott, a [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] ügyvezető, képviseleti
jogosultság: önálló, [REDACTED] I/1. számon mellékelve,
továbbiakban: Indítványozó) jogi képviselőm, a Karsai Dániel Ügyvédi Iroda útján ([REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] ügyvédi meghatalmazás I/2.
szám alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 01677 - 0 / 2022	
Érkezett:	2022 JÚL 15.
Példány:	1
Melléklet:	15 db
Kezelőiroda:	[REDACTED]

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtett indokok alapján a Kúria Pfv.III.21.517/2021/7. számon hozott ítéletét, mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

A kérelem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének a XIII. cikk (1)-(2) bekezdései (tulajdonhoz való jog) és a XXVIII. cikk (1) bekezdése (tiszteséges bírósági eljáráshoz való jog).

A kérelem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és 43. §-a, amelyek alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja és megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy Indítványozó (I. r.) felperes volt a Kúria ítélete által jogerősen lezárt polgári peres ügyben.

A Kúria támadott ítélete 2022. április 6. napján került meghozatalra, 2022. május 3. napján pedig kézbesítésre Indítványozó részére, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdése, illetve az Alkotmánybíróság ügyrendje 28. § (2) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

A jelen ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés „*alapvető alkotmányjogi jelentőségű*” (Abtv. 29. §), ugyanis annak tárgya, hogy alkotmányosnak tekinthető-e az, hogy a Magyar Állam és vagyonkezelői szervei által megvalósított *de facto* tulajdonelvonás esetén a Kúriának és az alsóbb fokú bíróságoknak az olyan önmaguknak és egymásnak ellentmondó ítélkezési tevékenysége következtében az eljárásnak egy olyan késői szakaszában tájékoztatták csak a bíróságok Indítványozót egy, a jogérvényesítést determináló kérdésről, hogy a bíróságok eljárásában jóhiszeműen bízó Indítványozó végül pont emiatt veszítette el az igénye bíróság előtti érvényesítése lehetőségét. Avagy meddig terjed a Magyar Állam kötelezettsége az általa megvalósított károkozásokkal kapcsolatban a károsultak jogai igényérvényesítése biztosítása vonatkozásában mind anyagi jogi, mind eljárásjogi tekintetben.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdése alapján az Indítványozó nem járul hozzá az adatai közzétételéhez.

Tájékoztatom a t. Alkotmánybíróságot, hogy Indítványozó a rendelkezésére álló rendes és rendkívüli jogorvoslatokat kimerítette, az ügyben jogerős felülvizsgálati ítélet született.

I. A tények

1. Indítványozó autópálya-szolgáltatással és pénzváltással foglalkozó gazdasági társaság. Indítványozó a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága, mint a Magyar Állam vagyonkezelő szerve (a továbbiakban: VPOP, a későbbi per alperesi jogelődje) engedélye alapján 2000-ben a [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] határátkelőhely megjelölésű ingatlanon egy 412m² alapterületű felépítményt létesített, amely önálló ingatlanként került bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásba. Indítványozó a VPOP-val területhasználati szerződést kötött a felépítmény alatti földterület használatára vonatkozóan.

2. Indítványozó a felépítményben a határátkelőhelyen a ki- és belépő forgalmi sáv felől is megközelíthető, éjjel-nappal üzemelő pénzváltót, kereskedelmi egységet, valamint wc- és mosdóhelyiséget üzemeltetett. Az egységbe tartozó 160m² alapterületű büfét utóbb bérbe adta a [REDACTED] (az előzményi per II. r. felperesének), a 7m²-es ajándék-shop működtetését pedig [REDACTED] (mennyi per III. r. felperesének) adta bérbe.

3. A Schengeni határ-ellenőrzési kódex, azaz az 562/2006/EK rendelet 22. cikke előírta a belső határok közötti határátkelőhelyein a forgalom akadályainak megszüntetését. Az EK rendelet végrehajtására szolgáló 2057/2007. (III. 31.) Kormányhatározat 3. pontja előírta, hogy az érintett miniszter 2007. december 31. határidővel gondoskodjon arról, hogy a teljes jogú schengeni taggá válásig a belső határszakaszokon megszűnő határátkelőhelyeken a közlekedést akadályozó létesítmények elbontását készítsék elő. Az előkészítési munkálatok pontos megvalósítására szolgáló tervek a valós megvalósításig nem voltak nyilvánosak, arról Indítványozó nem szerzett tudomást. A [REDACTED] határátkelőhelynél az átalakítások 2007. december 20. napjáig történtek meg, amelynek keretében a kimenő és bejövő forgalmi sávok között elhelyezkedő indítványozói ingatlant mobil betonelemekkel, behajtási lehetőség nélkül zárták el a forgalmi sávoktól. Ennek következtében Indítványozó pénzváltó, büfé- és mosdóépületét gyakorlatilag elzárták a külvilágtól, az semmilyen módon nem volt megközelíthető az utasforgalom számára.

4. Az indítványozói felépítmény alatti földterület 2009. október 26. napján a VPOP-tól a [REDACTED] (előzményi per I. r, a megismételt eljárásban III. r. alperes) vagyonkezelésébe került.

- *Az előzményi per*

5. Indítványozó a I. [REDACTED] III. r. felperesekkel a [REDACTED] és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (mint a VPOP jogutódja), II. r. alperesekkel szemben kártérítési keresettel élt a Győri Törvényszék előtt, amelyben kérte 119 011 000,-Ft tőke és annak kamatai, valamint havi 2 000 000,- Ft elmaradt haszon megtérítését. Keresetét Indítványozó arra alapozta, hogy az általa létesített felépítmény kifejezetten az autópálya-specifikus szolgáltatások ellátására létesítette, amely szolgáltatásokat azonban a létesítmény köré felhúzott betonpanelek miatt egyáltalán nem tudja nyújtani. Ennek következtében komoly anyagi veszteség érte őt.

6. Indítványozó és pertársai keresetét a Győri Törvényszék a 2012. április 2. napján kelt G.20.262/2011/38. számon meghozott ítéletével (I/3. számon mellékelve) elutasította, mivel a felek közötti földhasználati jog sérelmét, illetve a közigazgatási jogkörben okozott károkért való felelősség fennálltát nem találta megállapíthatónak. Ugyanakkor megállapította a bíróság, hogy a II. r. alperes NAV (és jogelődje) által kialakított és az ítélet meghozatalakor is érvényes forgalmi rend az, ami ellehetlenítette az Indítványozó tulajdonát képező felépítmény megközelítését a potenciális ügyfélkör számára.

7. Indítványozó és pertársai fellebbezéssel éltek az elsőfokú ítélettel szemben, amely nyomán a Győri Ítéltábla a Gf.II.20.261/2012/10. számon meghozott rész- és közbenső ítéletével (I/4. számon mellékelve) megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és megállapította, hogy a NAV, mint II. r. alperes (és jogelődje) az érintett ingatlanon a betonelemek elhelyezésével Indítványozó irányába kártérítési kötelezettség terheli. A másodfokú bíróság egyebekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet, egyúttal felhívta az elsőfokú bíróságot a kártalanítás összegére nézve az eljárás további folytatására.

- *Az alapper*

8. A NAV felelősségét megállapító rész- és közbensőítéletet követően az elsőfokú perben kizárólag a NAV-val, mint alperessel szemben folytatódott az eljárás. Ugyanis az *előzményi perben* a bíróság csak a NAV-al szemben állapította meg az Indítványozó akkori keresete alapján a felelősség fennálltát. Az *előzményi per* I. r. alperesével, azaz az [REDACTED] el azért nem folytatódott az *alapperben* tovább az eljárás, mert vele szemben a földhasználati jog sérelmén alapuló kereseti kérelmet jogerősen elutasította a bíróság. Az *alapper* során Indítványozó többször módosította,

kiegészítette a kereseti kérelmét (a beadványok **I/5. számon** mellékelve). Indítványozó a módosított keresetében kérte az általa létesített felépítménynek az alperes általi megvásárlását, mivel az alperes által megvalósított közérdekű használat következtében teljességgel ellehetetlenült annak Indítványozó általi használata. Kérte továbbá Indítványozó kártalanítás keretében az elmaradt hasznai megtérítését is. Azaz Indítványozó az *előzményi perben* követeltekhez képest új ténybeli és jogi alapon is élt kártalanítási igénnyel a NAV-val szemben.

9. A Győri Törvényszék a 2016. június 28. napján G.20.329/2013/80. számon meghozott ítéletével (**I/6. számon** mellékelve) egyfelől kötelezte a NAV-ot az Indítványozó által létesített felépítménynek a 137 230 000,- Ft vételáron történő megvásárlására, továbbá 525 255 490,- Ft és annak kamatai, mint kártalanítás megtérítésére. Ezt meghaladóan elutasította Indítványozó keresetét.

10. Az elsőfokú ítélettel szemben mind Indítványozó, mind a NAV éltek fellebbezéssel, amelyek alapján a Győri Ítéltábla a Gf.II.20.181/2016/9/I. számon meghozott ítéletével (**I/7. számon** mellékelve) a kártalanítás jogcímén terhelő marasztalás összegét 419 219 833,- Ft-ra szállította le, egyebekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

11. A másodfokú ítélettel szemben a NAV élt felülvizsgálati kérelemmel, amely nyomán a Kúria a 2018. szeptember 19. napján Pfv.IV.21.608/2017/6. számon meghozott végzésével (**I/8. számon** mellékelve) hatályon kívül helyezte az elsőfokú ítéletre kiterjedően a másodfokú, jogerős ítéletet, egyúttal az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria a végzése indokolásában [22] előadta, hogy a másodfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy az állami vagyon feletti tulajdonosi joggyakorlás során eljáró alperes, azaz a NAV kártalanítási kötelezettségét a betonelemek elhelyezésével az Indítványozónak okozott kárért a(z *előzményi*) perben a jogerős rész- és közbenső ítélet már megállapította, így azt alperes többé nem vitathatja. Ugyanakkor egyetértett a Kúria alperes azon hivatkozásával, hogy őt csak 2009. október 26. napjáig terheli a kártalanítási kötelezettség, ugyanis onnantól kezdve már nem ő gyakorolta az ingatlan vonatkozásában a vagyonkezelői jogokat, hanem a korábban perben állt [REDACTED].

12. Kiemelte a Kúria, hogy Indítványozó kárát nem egy egyszeri károkozó magatartás okozta, hanem a sérelmes állapotnak a folyamatos fenntartása, amelyet utóbb a Magyar Állam képviselőjében vagyonkezelőként eljáró [REDACTED] magatartása valósította meg. A vagyonkezelő szerv nem rendelkezik önálló tulajdonjoggal, hanem a kezelésében levő vagyonelemeket az Állam javára szerzi meg és kezeli. Azonban mivel a felülvizsgálati eljárásban a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében a jogerős ítélethez képest eltérő tényállás alapján nem dönthet a Kúria,

ezért hatályon kívül helyezte az első- és másodfokú ítéleteket, ugyanis a jogvita eldöntéséhez a Magyar Állam perben állása is kötelező [28]. E körben nyilatkozattételre hívta fel Indítványozót a Kúria, hogy perbe kívánja-e vonni a Magyar Államot.

- *A megismételt eljárás*

13. A Kúria végzése nyomán az immáron a Győri Törvényszék előtt P.20.691/2018. szám alatt folyamatban levő eljárásban az elsőfokú bíróságnak a permegszüntetés terhe melletti felhívása nyomán Indítványozó perbevonta II. r. alperesként a Magyar Államot, illetve III. r. alperesként az [REDACTED] s kérte a bíróságtól az II. és III. r. alperesek egyetemleges kötelezését a perrel érintett felépítménye 137 230 000,- Ft áron történő megvásárlására, valamint 228 560 950,- Ft kártalanítás, mint elmaradt haszon megfizetésére. Indítványozó keresetkiterjesztése **I/9. számon** mellékelve.

14. Indítványozó módosított és kiegészített keresete nyomán a Győri Törvényszék a 2021. április 6. napján P.20.691/2018/92. számon meghozott ítéletével (**I/10. számon** mellékelve) kötelezte az I. r. alperes NAV-ot, hogy fizessen Indítványozó részére kártalanítás jogcímén 142 135 752,- Ft-ot és annak törvényes kamatait. Emellett kötelezte a III. r. alperes [REDACTED] t, hogy kártalanítás jogcímén fizessen Indítványozónak 185 133 889,- Ft-ot és törvényes kamatait. Továbbá kötelezte III. r. alperest, hogy a II. r. alperes Magyar Állam javára vásárolja meg a perrel érintett felépítményt Indítványozótól 137 230 000,- Ft vételáron, II. r. alperest pedig ennek tűrésére kötelezte.

15. Ítélete indokolásában kifejtette az elsőfokú bíróság, hogy a Magyar Állam perbenállása kötelező volt, amelyről viszont csak a Kúria tájékoztatta Indítványozót a 2018. november 19. napján kelt végzésében. Emellett előadta, hogy habár az *előzményi perben* a III. r. alperes [REDACTED] vel szemben élt Indítványozó kártalanítási keresettel, amely végül clutasításra került, ez azonban nem eredményezett ítélt dolgot a *megismételt eljárásban* előterjesztett kereset vonatkozásában. Ugyanis a *megismételt eljárásban* Indítványozó a korábbiakhoz képest eltérő ténybeli alapon, a felépítményt érintő korlátozás, azaz a betonelemek fenntartása által okozott sérelmei vonatkozásában élt keresettel az [REDACTED] el szemben, és nem pedig azok létesítése miatt.

16. Alperesek elévülési kifogással éltek a per során, azonban a vonatkozó kúriai gyakorlatra figyelemmel (pl.: I/2007. PJE határozat) megállapította az elsőfokú bíróság, hogy azáltal, hogy az *alapperben* a Kúria végzése nyomán válhatott csak Indítványozó számára, hogy a keresettel érintett

teljes időszak vonatkozásában nem követelhet kártalanítást az I. r. alperes NAV-tól, hanem a Magyar Állam perbenállása is kötelező, nem évülhetett el Indítványozó követelése. Hiszen, habár a Magyar Állam és az [REDAKT] felelőssége elévülése megkezdődött 2009. október 26. napján, a követelés nem évült el 5 év elteltével, hanem az elévülés nyugodott egészen addig, amíg Indítványozó számára a Kúria a 2018. november 19. napján kelt végzésében nem adott a végzésében tájékoztatást arról, hogy perbe kell vonnia a Magyar Államot (és annak vagyonkezelő szervét) is. Mivel az *alapperben* eljáró első- és másodfokú bíróságok, valamint a Kúria álláspontja között olyan komoly eltérés mutatkozott a perbenállási kötelezettségről, amely kirívónak mondható, a *megismételt eljárásban* eljáró elsőfokú bíróság megállapította, hogy ez olyan menthető oknak tekintendő, amely előidézte az elévülés nyugvását.

17. Az elsőfokú ítélettel szemben alperesek éltek fellebbezéssel, amelynek nyomán a Győri Ítéltábla a Pf.II.20.088/2021/26/I. számon meghozott ítéletével (**I/11. számon** mellékelve) megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és a kártalanítás jogcímén fizetendő tőke összegét az I. r. alperes vonatkozásában 111 672 671,-Ft-ra és annak kamataira, a III. r. alperes vonatkozásában 133 681 546,-Ft-ra és annak kamataira szállította le. Emellett megváltoztatta a perköltség-viselésre vonatkozó rendelkezéseket. Egyebekben ugyanakkor helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

18. Az alperesek elévülési kifogásával szemben kifejtette a másodfokú bíróság, hogy helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a korábbi ítéletek közötti nagyfokú eltérés a perben állandó felek vonatkozásában olyan bizonytalan állapotot eredményezett, amely következtében Indítványozónak nem kellett tudnia még kellő körültekintés mellett sem, hogy a Magyar Állam perbenállása hiányában nem elbíráható a keresete. Így pedig egészen addig menthető okból nyugodott Indítványozónak a Magyar Állammal és a vagyonkezelő szervével, az [REDAKT] el szembeni kártalanítási igénye, amíg a Kúria a 2018. november 19. napján kelt végzésében nem tájékoztatta őt a perbenállásuk szükségességéről. A másodfokú bíróság ezen érvelését számos kúriai (illetve legfelsőbb bírósági) ítélettel is alátámasztotta. Így hivatkozta a BH2014.270. döntést, amelyben megállapította a Kúria, hogy nyugszik az elévülés, ha az igényt érvényesítő számára utóbb, az ítélet indokolásából válik nyilvánvalóvá a korábbi téves perlési jogcím. Emellett hivatkozta a másodfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság PfvV.20.031/1973. számon meghozott döntését, amelyben az elévülés nyugvását eredményezte az elsőfokú bíróság mulasztása, illetve menthető oknak tekintendő, ha a bizonytalan jogi helyzet abból ered, hogy a bíróságok a vitás jogi helyzetet ellentétesen ítélték meg. Kiemelte a másodfokú bíróság, hogy e körben a vonatkozó kúriai gyakorlat értelmében (BH2016.62.) a bíróságoknak **méltányosan kell megállapítaniuk az**

elévülés nyugvásának feltételeit. Ugyanis a kellő körültekintéssel eljáró félnek nem róható fel, ha a bíróságok eljárásában jóhiszeműen bízva téveszt vagy mulaszt a per során.

19. A jogerős ítélettel szemben a II. r. alperes Magyar Állam és a III. r. alperes ██████████ éltek felülvizsgálati kérelemmel. Kérelmükben elsődlegesen a velük szemben előterjesztett követelés elévülésére hivatkoztak.

20. A Kúria a 2022. április 6. napján meghozott, Indítványozó részére 2022. május 3. napján kézbesített Pfv.III.21.517/2021/7. számon meghozott ítéletével (I/12. számon mellékelve) hatályon kívül helyezte a jogerős ítéletnek a felülvizsgálati kérelemmel támadott részét és II-III. r. alperesek vonatkozásában elutasította Indítványozó keresetét. A Kúria megítélése szerint Indítványozó a III. r. alperes ██████████ szemben azonos ténybeli alapon érvényesítette a követelését az *előzményi perben*, így az ott meghozott elutasító döntés, a Győri Ítéltábla Gf.II.20.261/2012/10. számú rész- és közbenső ítélete jogereje kizárja, hogy e perben ismételt keresettel élhessen vele szemben.

21. Az ingatlan megvásárlására kötelezés körében arra hivatkoztak II-III. alperesek a felülvizsgálati kérelmükben, hogy Indítványozó ezen igénye elévült, amely hivatkozás a Kúria szerint helytálló volt. A Kúria megítélése szerint – ellentétben az első- és másodfokú ítéletekkel, illetve az általuk felhívott kúriai gyakorlattal – a bíróságok általi nyilvánvalóan téves és jelentős fokban eltérő tájékoztatás arról, hogy mely felek perbenállása kötelező, nem minősül olyan menthető oknak, amely megalapozhatná az elévülés nyugvását. Így pedig Indítványozónak a II. és III. r. alperesekkel szemben előterjesztett követelését, mint elévült és így bírói úton nem érvényesíthető követelést, elutasította a Kúria.

II. A Kúria ítélete alaptörvény-ellenességének okai

A tulajdonhoz való alkotmányos jog sérelme – az Alaptörvény XIII. cikk (1)-(2) bekezdése

22. Az Alaptörvény XIII. cikke rendelkezik a tulajdonhoz való jogról és a tulajdon kisajátításának feltételrendszeréről: „Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár. Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

- Az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata

23. Az alkotmányos tulajdonvédelem az állam számára kettős kötelezettséget jelent. Ezt a **481/B/1999. AB határozat** a következőképpen határozta meg: „[a]z állam egyfelől – az alkotmányos kivételek lehetőségétől eltekintve – **köteles tartózkodni a magán vagy jogi személyek tulajdonosi szférájába való behatolástól**, másfelől köteles megteremteni azt a jogi környezetet, azt az intézményi garanciarendszert, amely a tulajdonhoz való jogot diszkrimináció nélkül működőképessé teszi.” (ABH 2002, 998, 1002.)

24. Az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy a tulajdon jogi **fogalmát és tartalmát** általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként **a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi**: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában **köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat**, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]}.

25. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkor közzé tett és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme **mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is**. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonjogba más és más {ABH 1993, 373, 380., legutóbb idézi: 3219/2012. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [6]}.

26. Az Alkotmánybíróságnak a tulajdonhoz való jog sérelmére vonatkozó következetes gyakorlata {lásd: a 3051/2016. (III. 22.) AB határozatot, Indokolás [20]–[21]} értelmében az Alaptörvény XIII. cikke alapvetően **»két szempontból garantálja a tulajdonhoz való jogot.** Egyrészt védi a megszerzett tulajdont az **elvonás** ellen, másrészt védi a szintén már megszerzett tulajdont **annak korlátozása ellen**« {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}.

27. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy a tulajdonhoz való jog **nem minősül korlátozhatatlan alapjognak**: az Alaptörvényben foglalt megfelelő alapjogi garanciák tiszteletben tartása esetében az állami beavatkozás nem kizárt. Az Alkotmánybíróság az 5/2021. (II. 9.) AB határozatában is kiemelte, hogy a tulajdon védelmére vonatkozik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében szabályozott alapjog-korlátozási (-mérlegelési) teszt, az ún. szükségességi-arányossági teszt, ám a tulajdonhoz való jog esetében a szükségesség mércéje a pusztán közérdekűséghez igazodik: amennyiben a tulajdon korlátozása közérdekű célból történik, úgy e korlátozást pusztán ennek okán **szükségesnek** kell tekinteni. A szükséges tulajdonkorlátozásnak is **arányosnak** kell azonban lennie, mely **kisajátítás, illetve tényleges hatásaiban a kisajátításhoz hasonló más korlátozások**, különösen a polgári jogi tulajdon egyes részjogosítványainak (birtoklás, használat és hasznok szedése, rendelkezés) jogszabályi korlátozása esetében **a korlátozással arányos kártalanítás biztosításának** kötelezettségét rója a jogalkotóra {5/2021. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [21]}.

28. A tulajdonviszonyokba törvényi úton történő beavatkozás során az alkotmányos követelményeket minden esetben figyelembe kell venni. Amint azt a 25/2015. (VII. 21.) AB határozat is leszögezte: „[a] jogalkotói beavatkozás felelősséggel jár, **az nem okozhat a céljával nem indokolható hátrányokat**” (Indokolás [67]).

29. A **kisajátítás** az Alkotmánybíróság gyakorlatában a tulajdonhoz való jog **legsúlyosabb közhatalmi korlátozásaként**, illetve a tulajdon közjogi megterheléseként jelent meg {összefoglalóan lásd például: 34/2015. (XII. 9.) AB határozat, Indokolás [33]}.

30. Az Alkotmánybíróság a 3125/2015. (VII. 9.) AB határozatában (Indokolás [29]) – idézve a 64/1993. (XII. 22.) AB határozatának alábbi megállapításait – megerősítette arra vonatkozó korábbi következetes gyakorlatát is, hogy „a kisajátítás a tulajdon közjogi megterhelésének az a szélső esete, amikor a teherviselés alkotmányossága elismerésre kerül, és emellett legfeljebb az állaggarancia értékgaranciával való helyettesítésére kerül sor, valamint hogy az állagelvonás ellen az Alkotmány nem ad feltétlen védelmet. A tulajdonhoz való alkotmányos jog védelme kapcsán ezért az a kérdés, **milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozást minden**

ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, illetve mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért. Az Alkotmánybíróság emellett megállapította azt is, hogy bizonyos esetekben a tulajdon súlyos megterhelése is megkövetelheti a kisajátításhoz hasonló védelmet. (ABH 1993, 369, 379–381.)”.

31. Legutóbb, az 5/2021. (II. 9.) AB határozatában a kisajátításhoz hasonló más korlátozások kapcsán kiemelte, hogy „különösen a polgári jogi tulajdon egyes részjogosítványainak (birtoklás, használat és hasznok szedése, rendelkezés) jogszabályi korlátozása esetében a korlátozással arányos kártalanítás biztosításának kötelezettségét rója a jogalkotóra.” Kisajátítással egyenértékűként kezelt „a polgári jogi tulajdonjog részjogosítványainak jelentős mértékű korlátozásával járó más esetekre” is kimondta az Alkotmánybíróság, hogy alkotmányosan a tulajdonos tulajdonosi pozícióját hátrányosabbá tevő, a tulajdonos számára **tényleges, pénzben is kifejezhető hátrányt okozó jogszabályi előírások** esetén a jogalkotó biztosítani **köteles az értékgaranciát**, vagyis a korlátozással **arányos kártalanítást köteles előírni**.

- *A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre*

32. A jelen kérelem alapjául szolgáló ügyben Indítványozó a Magyar Állammal, illetve annak vagyonkezelői szerveiként működő NAV-val és az ██████████ emben érvényesítette a kártalanítási igényét. Ugyanis a Magyar Állam a vagyonkezelői szervei által közérdekű használat jogcímén nem pusztán korlátozta Indítványozónak az autópálya-szolgáltatásra és pénzváltásra létesített ingatlana használatát, hanem az érintett ingatlanok a betonelemekkel való körbe kerítése által lényegében megfosztotta Indítványozót az ingatlana használatától és annak hasznai szedésétől, kiüresítve ezzel Indítványozó tulajdonjogát.

33. A vonatkozó anyagi jogi szabályok, illetve az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése értelmében a közérdekű használat, főleg, ha az kisajátító-jellegű, esetén az Államnak megfelelő, de szűken értelmezendő indokok mentén kell igazolnia a tulajdonjog-korlátozás jogszerűségét, szükségességét és arányosságát, továbbá az így okozott károkért a sérelmet szenvedett fél részére azonnali, feltétlen és teljes kártalanítással kell szolgálnia.

34. Indítványozó tulajdona korlátozása formálisan jogszerű volt, ugyanis a Schengeni határ-ellenőrzési kódex, azaz az EK rendelet, illetve az annak végrehajtásáról szóló Kormányhatározat teremtették meg a közérdekű használaton alapuló korlátozás jogalapját. A korlátozás szükségességére is fennállt, mivel ahhoz, hogy az akadálymentes határátkelés biztosítható legyen,

indokolt lehetett mindazon létesítmények újra szabályozása a határátkelőnél, amelyek a forgalom zavartalan áramlását akadályozhatták. Ugyanakkor Indítványozó tulajdonjoga aránytalan mértékben került korlátozásra, mivel azt a Magyar Állam a vagyonkezelői szervein révén úgy vette körbe a behajtást akadályozó betonelemekkel, hogy azáltal teljességgel elzárta az oda történő bejutást, így pedig jelentős, pénzben is kifejezhető kárt okozva kiüresítette Indítványozó tulajdonjogát, hiszen az autópálya-szolgáltatásra létesített felépítmény ennek következtében elvesztette a funkcióját. Az intézkedést semmilyen kárpótlási eljárás nem követte. A Magyar Állam nem tudta igazolni, hogy milyen okból döntött a tulajdonjog-korlátozás ezen drasztikus módja mellett, így pedig megállapítható, hogy sérült Indítványozó alkotmányos védelmet élvező tulajdonjoga.

35. A Magyar Állam és a vagyonkezelői anyagi jogi felelőssége nem volt vitatott a perben. A 2009. október 26-ig terjedő időszak tekintetében a Győri Ítéltábla rész- és közbenső ítélete jogerősen megállapította a NAV, mint vagyonkezelő kártalanítási felelősségét Indítványozó irányába. A 2009. október 26-át követő időszak tekintetében a *megismételt eljárásban* II. és III. alperesként eljáró Magyar Állam és az [REDACTED] nem vitatták a felelősségük alapját, hanem egyfelől elévülési kifogással éltek, másfelől az Indítványozó közrehatása mértéke alapján a felrőhatóság arányát nehezményezték.

36. Indítványozó ingatlanának a közérdekű használat címén betonelemekkel való körülvétele *de facto* elvonta Indítványozó tulajdonjogát, mivel a betonelemek telepítése óta semmilyen módon nem tudja az ingatlanát használni annak rendeltetési körében. Ezen tényt pedig sem a Magyar Állam, sem a vagyonkezelői szervei nem tagadták.

37. Tény, hogy Indítványozó alkotmányos védelmet élvező tulajdonát a Magyar Állam és a vagyonkezelő szervei konfiskatórius-jelleggel elvonták, azonban azért Indítványozó sem azonnali, sem feltétlen, sem teljes kártalanítást nem kapott a perben. Ugyanis a bíróság csupán a NAV-ot kötelezte a kártalanítás megfizetésére, mely kártérítési összeg töredéke volt a valójában bekövetkezett kárnak. Holott Indítványozónak a Magyar Állammal, illetve az [REDACTED] vel szembeni kártalanítási igénye ugyanazon jogi alapon nyugodott, mint a NAV-val szembeni; a kettő közötti különbség annyiban nyilvánult meg, hogy a NAV-val szemben a 2009. október 26-ig bekövetkezett sérelmek orvoslását, a Magyar Államtól és az [REDACTED] pedig az azután fennállottakét kérte Indítványozó a bíróságtól. A Magyar Állam, illetve az [REDACTED] kártalanítási felelőssége megállapítása – a lent részletesen kifejtettek szerint – elmaradt a perben.

38. Ez súlyosan sérti Indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alkotmányos tulajdonját, illetve a kisajátításnak az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében lefektetett alkotmányos követelményeit. Hiszen a tulajdont korlátozni, illetve elvonni csak az alaptörvényi garanciák gyakorlati legteremtése és következetes alkalmazása mellett lehet. A Magyar Állam viszont – mint ahogy az lentebb kifejtésre kerül – súlyosan elmulasztotta e garanciák érvényesítését.

A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, különösen a bírósághoz való jog – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése

- *Az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága irányadó gyakorlata*

A contra legem jogalkalmazás tilalma

39. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerint az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Ennek keretében vizsgálja, hogy a bírói döntésben alkalmazott jogértelmezés megfelel-e az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak, vagyis, hogy az eljáró bíróság a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte-e, abból a feltételezésből kiindulva, hogy a jogszabályok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. [22] Az Alkotmánybíróság a 23/2018. (XII. 28.) AB határozatában úgy foglalt állást, hogy „az Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírósági eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek.” (Indokolás [26])

40. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint **egy szabályozás felülrírása, kitégítése a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét.** A *contra legem* jogalkalmazás ilyen módon a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére vezethet. A bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája mindazonáltal csak kivételesen merülhet fel, akkor, ha a következő – egymást erősítő – feltételek együttes fennállása megállapítható. Mindenekelőtt akkor, ha a bíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó,

hatályos jogi normákat miért nem alkalmazza. Továbbá akkor, ha a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe. Valamint akkor, ha a bíróság döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapítja, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó új jogi szabályozás elfogadásával és hatálybaléptetésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezett {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás csak kivételesen alapozza meg az alaptörvény-ellenességet, mégpedig akkor, ha a *contra legem* jogalkalmazás egyben – a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban foglaltak feltételek fennállása esetén – alaptörvény-ellenesnek (*contra constitutionem*) minősül {lásd: 3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]}.

41. Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlatában a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: „elemzte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig – mérlegelés eredményeként – mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre nézve megállapítható alapjogsérelemre nézve” {lásd 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [17]; vö. 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]; 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [27]}. (Összefoglalóan lásd: 24/2020 (X. 15) AB határozat, 21-25.pontok)

A tisztességes bírósági eljárás általános követelménye

42. Az Alkotmánybíróság Alaptörvény hatálybalépését követően is töretlen gyakorlata értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes”.

43. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlatot a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat ekként foglalta össze: „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön. Polgári peres eljárásban, így a tisztességes bírósági tárgyalás követelményének része a bírósághoz fordulás joga [...] a tárgyalás igazságosságának biztosítása [...], a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés

nyilvános kihirdetése [...], a törvény által létrehozott bíróság [...], független és pártatlan eljárása [...], illetve a perek észszerű időn belül való befejezése [...].”

44. Az Emberi Jogok Európai Bírósága több döntésében is hangsúlyozta a tisztességes eljáráshoz való jognak egy demokratikus társadalomban betöltött kiemelt szerepét (*Airey kontra Írország*, § 24; *Stanev kontra Bulgária* [GC], § 231). Ez a garancia „egyike az Egyezmény értelmében vett demokratikus társadalom alapvető elveinek” (*Pretto és mások kontra Olaszország*, § 21). Ezért a 6. cikk 1. bekezdésének megszorító értelmezése nem igazolható (*Moreira de Azevedo kontra Portugália*, § 66). A tisztességesség követelménye az eljárásokra teljességükben érvényes, nem korlátozódik az inter partes meghallgatásokra (*Stran Greek Refineries és Stratis Andreadis kontra Görögország*, § 49).

45. Az Emberi Jogok Európai Bírósága mindig is úgy vélte, hogy a nemzeti hatóságoknak minden egyes egyedi ügyben biztosítaniuk kell az Egyezmény értelmében vett „tisztességes eljárás” követelményének teljesülését (*Dombo Bebeer B.V. kontra Hollandia*, § 33 in fine).

46. A Bíróság esetjoga értelmében a polgári jogi igénynek bíró elé terjeszthetőnek kell lennie, az egyik általánosan elfogadott, alapvető jogelv. Ugyanez igaz arra a **nemzetközi jogi alapelvre, amely megtiltja az igazságszolgáltatás megtagadását**. A 6. cikk 1. bekezdését ezeknek az elveknek a fényében kell értelmezni (*Golder kontra Egyesült Királyság*, § 35).

47. Az Egyezmény értelmében vett demokratikus társadalomban a tisztességes igazságszolgáltatáshoz való jog olyan kiemelt helyet foglal el, hogy a 6. cikk 1. bekezdésének megszorító értelmezése nem állna összhangban e rendelkezés céljával és szándékával (*Ryabkov kontra Oroszország*, § 37). Emellett az Egyezmény célja nem elméleti és látszólagos, hanem a gyakorlatban érvényesülő és hatékony jogok biztosítása (*Airey kontra Írország*, § 24). Az, hogy egy eljárás tisztességes volt-e, az eljárás egészének vizsgálatával állapítható meg (*Ankerl kontra Svájc*, § 38; *Centro Europa 7 S.R.L. és di Stefano kontra Olaszország* [GC], § 197).

48. Ezzel együtt bizonyos feltételek mellett minden, az eljárás tisztességességével kapcsolatos hiányosság orvosolható az eljárás egy későbbi szakaszában, akár egy azonos szintű (*Helle kontra Finnország*, § 54), akár egy magasabb szintű bíróság által (*SchulerZgraggen kontra Svájc*, § 52; vö. *Albert és Le Compte kontra Belgium*, § 36; *Feldbrugge kontra Hollandia*, §§ 45-46). Ez azonban nem pusztán lehetősége az eljáró bíróságoknak, hanem a tisztességesség általános követelményéből eredően kötelességük is mind kérelemre, mind hivatalból intézkedniük az észlelt tisztességtelenség kiküszöbölése érdekében. Amennyiben pedig, **ha a hiányosság a legmagasabb bírói fórum tekintetében áll fenn** – például mert nincs lehetőség reagálni az e bíróság elé terjesztett

megállapításokra –, **sérül a tisztességes tárgyaláshoz való jog** (*Ruiz-Mateos kontra Spanyolország*, §§ 65-67).

Bírósághoz fordulás joga

49. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. A bírósághoz fordulás joga a tisztességes eljáráshoz való jogból ered, annak egyik részjogosítványa [l. például: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]]. A bírósághoz fordulás joga azt a kötelezettséget rója az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson.

50. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a bírósági döntéshozatal pusztán formális értelemben vett előírása nem felel meg az alkotmányossági követelményeknek. A lényeg abban áll, hogy a bíróság ténylegesen mit vizsgálhat és mit mérlegelhet a döntés kialakításakor. A jogviszonyokat véglegesen lezáró bírói eljárás nem szólhat más szervek döntéseinek vagy elhatározásának formális felülvizsgálatáról [39/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 263, 272.], s nem lehet más szervek döntéseinek formális megjelenítője sem.

51. A 39/1997. (VII. 1.) AB határozat kimondta, hogy az Alkotmány 50. § (2) bekezdését "az 57. §-ra tekintettel úgy kell értelmezni, hogy az eljárásnak ahhoz kell vezetnie, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket az ott írt módon valóban "elbírálja": az összes, az Alkotmányban részletezett követelmény - a bíróság törvény által felállított volta, függetlensége és pártatlansága, az, hogy a tárgyalás igazságosan (a nemzetközi egyezmények szóhasználatával: fair, equitably, in billiger Weise) és nyilvánosan folyjék - ezt a célt szolgálja, csak e követelmények teljesítésével lehet alkotmányosan véglegesnek számító, érdemi, a jogot megállapító döntést hozni. A közigazgatási határozatok törvényességének bírói ellenőrzése tehát alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára." (ABH 1997, 263, 272.)

52. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése magában foglalja a **bírósághoz fordulás jogát** {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]} mely nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki kérelemmel fordulhat a bírósághoz és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, **ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen dönt** {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [78]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]}.

53. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a **tisztességes bírósági eljáráshoz való jog** részjogosítványa a **bírósághoz fordulás joga** {pl. 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]} amely az államra azt a kötelezettséget telepíti, hogy biztosítsa a bírói út igénybevételének feltételeit, a jogi szabályozással szemben pedig azt az alkotmányos igényt támasztja, hogy a bírói út formális biztosítása helyett a **hatékony bírói jogvédelem követelményét elégítse ki** {pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}. „A bírósághoz fordulás joga – figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Azonban – szintén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – a korlátozás nem érintheti az alapjog lényeges tartalmát, a korlátozásra egy másik alapvető jog vagy alkotmányos érték védelméhez feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet csak sor.

54. Az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlata értelmében a bírósághoz való hozzáférés joga nem abszolút jog, hanem jogértelmezés által megengedett korlátozásoknak vethető alá (*Golder kontra Egyesült Királyság*, § 38; *Stanev kontra Bulgária* [GC], §§ 230). Mindazonáltal az alkalmazott korlátozásoknak nem szabad olyan módon vagy mértékben szűkíteni vagy mérsékelni az egyének hozzáférését, amely már ezen jog lényegét vonná el. A korlátozás úgyszintén nem lesz összeegyeztethető a 6. cikk 1. bekezdésével, ha nincs „legitim célja” és nem mutatható ki „ésszerű arányossági kapcsolat az alkalmazott eszközök és az elérni kívánt cél között” (*Ashingdane kontra Egyesült Királyság*, § 57; *Fayed kontra Egyesült Királyság*, § 65; *Marković és mások kontra Olaszország* [GC], § 99).

55. Amikor a bírósághoz való hozzáférést jogszabály vagy a joggyakorlat korlátozza, az Emberi Jogok Európai Bírósága megvizsgálja, hogy a korlátozás a jog lényegét érinti-e, és különösen, hogy legitim célt követ-e, továbbá ésszerű arányossági kapcsolat van-e az alkalmazott eszközök és az elérni kívánt cél között (*Ashingdane kontra Egyesült Királyság*, § 57). Nem állapítható meg a 6. cikk 1. bekezdésének sérelme, ha a korlátozás összeegyeztethető a Bíróság által lefektetett elvekkel.

56. Ellentétes a 6. cikk 1. bekezdésével, ha egy hatóság nem hajlandó figyelembe venni egy felsőbb bíróság döntését – ami potenciálisan további ítéletek sorához, és a meghozott ítéletek figyelmen kívül hagyásához vezet ugyanazon eljárások kontextusában (*Timzeanik kontra Lengyelország*, §§ 49-51).

57. Az Emberi Jogok Európai bírósága megállapította, hogy az ügy speciális körülményeitől függően ezen jog gyakorlati és hatékony jellege csorbulhat, például: határidőkkel kapcsolatos kérdések miatt: ahol „az a tény, hogy a **kérelmezőkkel az általuk jóhiszeműen és megfelelő**

gondossággal folytatott eljárás olyan kései szakaszában közölték, hogy keresetük elkésett, hogy az egyszer és mindenkorra megfosztotta őket a jogérvényesítés lehetőségétől' (*Yagtzilar és mások kontra Görögország*, § 27).

- *A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre*

58. A jelen kérelem alapjául szolgáló peres eljárásban a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme a követelés érvényesíthetősége, azaz szűkebb értelemben az elévülés nyugvása kérdésköre vonatkozásában merülhet fel. Annak érdekében, hogy az alapjogsérelem kontextusba helyezhető lehessen, mindenekelőtt szükséges vizsgálni az elévülés nyugvása tételes jogi természetét, illetve az azzal kapcsolatos bírósági gyakorlatot.

59. Az elévülés jogintézménye az egyes követelések bírósági úton történő érvényesíthetőségét időben korlátozza. Az elévülés bekövetkeztekor maga a követelés nem szűnik meg, hanem csupán *naturalis obligatio*-vá válik, azaz azt a jogosult többé nem érvényesítheti bírósági úton. A kötelek főszabály szerint az esedékessé válást követő 5 év elteltével évülnek el, azonban ez nem jelenti azt, hogy az 5 év elteltével ez automatikusan bekövetkezne. Ugyanis a vonatkozó polgári jogi rendelkezések értelmében *nyugszik* az elévülés akkor, ha a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni a követelését a kötelezettel szemben. Sem a régi, sem az új Ptk. nem ad tételes felsorolást arra, hogy konkrétan mely eseteket kell a nyugvást előidőzőnek tekinteni, hanem – helyesen – ennek megítélését a bíróságokra bízta. Így a bíróságok jogfejlesztő tevékenységére különösen nagy súly helyeződik az egyes, nyugvást előidőző esetek meghatározása vonatkozásában. Hiszen ezáltal a bírósági gyakorlat támpontul szolgáló megállapításokat tehet atekintetben, hogy adott esetben milyen körülmények idézhetik elő az elévülés nyugvását. Az ilyen módon kialakult kúriai gyakorlat pedig a későbbi peres eljárásokban nem pusztán sorvezetőként orientálja a bíróságokat, hanem a (korlátozott) precedens-rendszer következtében kötelezően irányadó az eljáró bíróságok számára.

60. Tehát, különös tekintettel arra, hogy nem pusztán a tételes jogszabályok határozzák meg az elévülés és annak nyugvása szabályait, hanem a kialakult bírói gyakorlat is, csak annak figyelembevételével lehet megállapítani, hogy megfelelően, vagy épp önkényesen jártak-e el adott ügyben a bíróságok.

61. Jelen ügyben a vonatkozó kúriai (legfelsőbb bírósági) gyakorlat értelmében a bíróságoknak az igényérvényesítő jogosultra nézve méltányosan kellett volna az elévülés nyugvását vizsgálniuk,

ugyanis a követelés elévülése nyugvását a bíróságok eljárása körében felmerült olyan ok idézte elő, amely a jogosult Indítványozótól független volt. Ugyanis – ahogyan arra a *megismételt eljárásban* az első- és másodfokú bíróságok is rámutattak – az alapperben olyan szinten széttartó volt a bíróságok álláspontja tekintetben, hogy kívül szemben érvényesítheti Indítványozó a követelését, hogy még a legnagyobb gondosság mellett sem kellett Indítványozónak tudnia azt, hogy nem elegendő pusztán az Állam egyik vagyonkezelő szervét, a NAV-ot perelni, hanem szükséges a Magyar Állam és egy másik vagyonkezelő, az ██████████ perbevonása is.

62. Emellett a bíróságoknak a t. Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében az Alaptörvény 28. cikke alapján az ítélezésük során tekintettel kellett lenniük az ügy alapvető jogi aspektusára is. Jelen esetben ez a speciális alapjogi aspektus az, hogy Indítványozó nem magánszemélyektől követelte a polgári jogi igénye orvoslását, hanem a Magyar Államtól és annak vagyonkezelő szerveitől. Mivel a kötelezett oldalon e kötelemben nem egy másik magánszemély található, hanem az Állam, amely nem pusztán a kártalanításért felelős, hanem egyúttal a károk orvoslásának megfelelő jogi és igazságszolgáltatási környezet megteremtéséért is, ugyanis az állam által okozott alapjogi sérelmek orvoslására – ideértve a megfelelően hatékony és gyors jogorvoslati út megteremtését is – az Államnak ún. tevőleges kötelezettsége van. Jelen ügy másik specialitása, hogy a nem vitásan megsértett alapvető jog a tulajdonjog, mely sérelem orvoslására klasszikus polgári jogi és polgári perjogi intézmények igénybevételel került volna sor.

63. Látszólagosan ezért Indítványozó a polgári jogi jogintézmények – így különösen az elévülés – rendesbírósági értelmezését vitatja. Ez azonban nincs így. A Kúria valóban helytelen értelmezését választotta az alkalmazandó jogintézményeknek, de nem polgári jogi szempontból, hanem azért, mert a polgár jogi dogmatika alkalmazásával kiválasztott megoldás nem volt figyelemmel az ügy alapjogi aspektusára. Nevezetesen arra, hogy az alapjogi sérelmet az állam okozta, mely az alapjogok megsértésétől tartózkodni köteles és ha ő maga a károkozó fél, akkor a helyzet orvoslására kiemelten köteles. Egy polgári perben természetesen a Magyar Állam is hasonló pozícióban vesz részt, mint egy magánfél, ugyanakkor a fenti megfontolást nem lehet figyelmen kívül hagyni, amikor a bíróságok a versengő jogértelmezések közül válogatnak. Jelen ügyben mégis ez történt és Indítványozó ebből a szempontból vitatja a rendesbíróságok jogértelmezését. Az ilyen típusú alkotmányjogi panasz nem esik a negyedfokú jogorvoslat tilalma alá, hiszen nem az ítélet polgári jogi helyességét vitatja, hanem annak Alaptörvénnyel való összeegyeztethetőségét, a következő indokok alapján.

64. Az eljáró bíróságoknak tehát különös gondossággal kellett volna vizsgálniuk, hogy a vonatkozó alkotmányos, anyagi- és eljárási jogi garanciák megtartásra kerültek-e az eljárás során.

E a relációban az Állam fokozott felelősséggel tartozik azért, hogy az alkotmányos védelmet élvező tulajdonjog állam általi korlátozása/elvonása mindenkor alaptörvény-konform legyen. Ebbe nem csupán – a fentebb tárgyalt – tulajdonjogi kérdések tartoznak, hanem az is, hogy a jogérvényesítés eljárási jogilag is alkotmányos legyen. Hiszen a felek, azaz Indítványozó és az Állam közötti méltányos egyensúly csak így biztosítható.

65. Amennyiben ez az egyensúlyi állapot bármely okból felborul, úgy nem tekinthető alkotmányosnak az Állam eljárása. Amint az fentebb bemutatásra került, a Magyar Állam és a vagyonkezelő szervei az Alaptörvény XIII. cikk (1)-(2) bekezdéseit megsértve korlátozták Indítványozó tulajdonát a felépítménye köré elhelyezett betonelemekkel, illetve azzal, hogy ennek következtében nem részesítették azonnali, feltétlen és teljes kártalanításban Indítványozót. A felek közötti egyensúly úgy állhatott volna helyre, ha az Indítványozó által ezen kárai megtérítésére kezdeményezett peres eljárásban a bíróságok kötelezték volna a Magyar Államot és vagyonkezelő szerveit a kártalanítás megfizetésére. Ez azonban csak részben történt meg, így pedig vizsgálendő, hogy a részleges megtérítés alkotmányosnak tekintendő-e.

66. A t. Alkotmánybíróságnak, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának is kiforrott gyakorlata van arra nézve, hogy amennyiben a félen kívül álló okból, és különösen az eljáró bíróságoknak feltérhatóan nem tudja a fél időben érvényesíteni az igényét, és emiatt formálisan elesne a jogérvényesítés lehetőségétől, úgy a bíróságoknak ezt mindenkor méltányosan kell mérlegelniük.

67. A Kúria a jogerős felülvizsgálati ítéletében azon az alapon utasította el Indítványozónak a Magyar Állammal és az [REDACTED] szemben keresetét, hogy az egyfelől elévült, másfelől az [REDACTED] szemben egy korábbi ítélet jogereje miatt ismételtelen nem peresíthető.

68. A megismételt eljárásban eljáró első- és másodfokú bíróságok által hivatkozott vonatkozó kúriai gyakorlattal szemben a Kúria úgy találta, hogy a kötelező perbenállás kérdésében való nagy fokban szétartó ítélkezési tevékenység nem eredményez olyan menthető okot, amely előidézte volna Indítványozó követelése elévülése nyugvását. Holott, az *alapperben* meghozott hatályon kívül helyező végzésében éppen a Kúria hívta fel Indítványozót arra, hogy a követelése érvényesíthetőségéhez vonja perbe a Magyar Államot is.

69. A Kúria a jogerős ítéletében ugyanakkor nem adta indokát annak, hogy valójában miért tért el a saját következetes gyakorlatától, illetve az *alapperben* meghozott végzésétől. Ez önmagában, függetlenül az adott ügy tárgyától is felveti az önkényesség lehetőségét, hiszen –

különös tekintettel a (korlátozott) precedensrendszerre – a Kúria is köteles vagy követni a kialakult gyakorlatát, vagy pedig alaposan megindokolni az attól való eltérést. Jelen ügyben továbbá – ahogy az fentebb bemutatásra került – a bíróságoknak az érvényesített polgári jogi igény alapjogi relevanciájára is tekintettel kellett volna lenniük az ítélezési tevékenységük során.

70. A Kúria sem azt nem vette figyelembe, hogy jelen ügyben kifejezetten a bíróságoknak felróható okból csúszott ki Indítványozó formálisan az elévülési időből, sem pedig azt, hogy Indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alkotmányos tulajdonjoga sérelmért kívánta orvosoltatni az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdésében foglalt garanciális szabályok mentén. Ebben a körben hangsúlyozni kell, az *előzményi perben* Indítványozó a Magyar Állam egy szervét is perbe vonta, és a bíróságok elutasították az ez ellen a szerv ellen indított keresetet. Majd, amikor Indítványozó az eredeti keresethez kapcsolódó új ténybeli és jogi alapon keresetmódosítással élt az *alapperben*, akkor annak végén a Kúria a végzésében közölte Indítványozóval, hogy szükséges a NAV mellett szükséges a Magyar Állam perbenállása is a *megismételt eljárásban*. Az ügy fontos perjogi kontextusa, hogy az eljárás a régi Pp. hatálya alatt zajlott, ahol a *megismételt eljárásban* az (újlag) perbe vont állami alperes(ek) ellen nagyfokú volt a kereset tartalmának meghatározása. Továbbá nagyon fontos szempont – melyet maga a Kúria most támadott döntése is ismertet, csak nem megfelelően kezel –, hogy a bíróságok az igény érvényesíthetősége tekintetében a kioktatási kötelezettségüket elmulasztották.

71. Összességében a széttartó bírósági gyakorlat és a jogszabály alapján kötelező kioktatás elmaradása olyan helyzetbe hozta Indítványozót, hogy teljesen jóhiszemű és a bírósági ítéleteket minden követő pervitele ellenére is anyagi jogi értelemben jelentős mértékben pervesztes lett. Ez az eredmény elkerülhető lett volna, ha a Kúria is osztja az ügy alapjogi aspektusaira is figyelemmel lévő első- és másodfokú ítéleti álláspontot, mely elfogadta, hogy jelen esetben az Állam perelhetőségét jobban lehetővé tevő jogértelmezést kell a bíróságoknak magáévá tenni, ha az alapvető jogok érvényesülését – a tulajdonhoz való jogot és tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot – biztosítani kívánják. Nem így történt, és emiatt a Kúria döntése alaptörvény-ellenes.

72. A Kúria ezen eljárásával lényegében önkényesen megfosztotta Indítványozót attól, hogy az alkotmányos védelmet élvező tulajdonjoga sérelmét bírói úton érvényesítse, azaz sérült Indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joga, azon belül különösen a bírósághoz forduláshoz való joga.

III. Kérelem

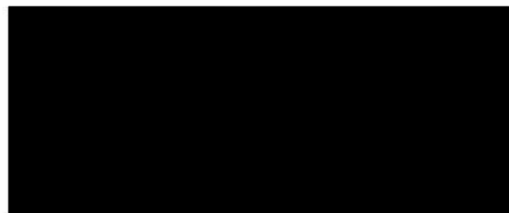
73. Összegezve a fentebb részletesen előadott indokainkat, megállapítható, hogy a Kúria jogerős felülvizsgálati ítélete súlyosan megsértette Indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1)-(2) bekezdésében foglalt alkotmányos tulajdonhoz való jogát, valamint a kisajátítás alkotmánygaranciáit, illetve Indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát.

74. Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Kúria Pfv.III.21.517/2021/7. számon hozott ítéletét, mint alaptörvényellenes bírói döntést semmisítse meg.

Kelt: Budapest, 2022. július 4.

Tisztelettel,

Az Indítványozó képviselérében:

Karsai Dániel Ügyvédi Iroda

dr. Karsai Dániel András

ügyvéd